

## ATT SÄRSKILT BEAKTA RESULTATET PÅ ETT NATIONELLT PROV

### SAMMANFATTNING

**FRÅGA 1:** Får lärarens betygssättning avvika från elevens provresultat i ett ämne där det finns nationella prov?

SVAR: Ja.

**FRÅGA 2:** I vilka situationer får läraren *inte* avvika från det nationella provresultatet?

SVAR: I följande tre situationer.

- När lärarens eget betygsunderlag *inte håller tillräcklig kvalitet* för att ett annat betyg än provbetyget ska kunna sättas. För att avgöra detta ska läraren ta hjälp av sina kollegor.
- När läraren *inte kalibrerat* sina betygskrav utifrån nationella provresultat.
- När läraren *inte funnit* några särskilda skäl att ifrågasätta en elevs resultat på ett nationellt prov.

**FRÅGA 3:** Vilket uppdrag har rektor och huvudman för att säkra en likvärdig betygssättning?

SVAR: Det avgörande uppdraget!

- *Rektorn* ska se till att det finns förutsättningar att fördjupa analysen inom den egna skolenheten, för att kunna följa upp och analysera betygen inom och mellan ämnen och elevgrupper.
- *Huvudmannen* ska se till att det finns rutiner för att analysera betyg och nationella provbetyg för alla skolenheter inom huvudmannens organisation, både utifrån betygsstatistik och utifrån kvalitativa underlag. Betygs- och provbetygsstatistik på skolenhetsnivå ger huvudmannen förutsättningar att se hur betygen och de nationella provbetygen på de egna jämförbara skolenheterna förhåller sig till varandra och till riket som helhet.

## ATT SÄRSKILT BEAKTA RESULTATET PÅ ETT NATIONELLT PROV - KÄLLORNA

**FRÅGA 1:** Får lärarens betygssättning avvika från elevens provresultat i ett ämne där det finns nationella prov?

Även om resultat från ett nationellt prov har större betydelse än andra enskilda underlag när läraren värderar underlagens relevans kan det betyg som den enskilde eleven får skilja sig från provbetyget. (Betyg och prövning, Kommentarer till Skolverkets allmänna råd 2022, s. 41)

**FRÅGA 2:** I vilka situationer får läraren *inte* avvika från det nationella provresultatet?

**Situation A.** När lärarens eget betygsunderlag *inte håller tillräcklig kvalitet* för att ett annat betyg än provbetyget ska kunna sättas. För att avgöra detta ska läraren ta hjälp av sina kollegor.

Betygskriterier kan förmodligen aldrig formuleras så precisa att de på egen hand kan garantera likvärdighet. Däremot kan likvärdigheten stärkas genom att lärare eftersträvar en samsyn kring vad det innebär att vara kunnig i ett ämne. [...] Lärare kan arbeta för en sådan samsyn genom att exempelvis diskutera vad det innebär att göra en sammantagen bedömning och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. [...] Diskussionerna kan vidare handla om vilka skäl som finns för att låta vissa underlag väga tyngre vid betygssättningen, eller när undantagsbestämmelsen kan vara tillämplig. Kollegiala diskussioner av detta slag kan föras på ett allmänt plan, men det kan också vara värdefullt att fördjupa dem genom att diskutera konkreta elevexempel i ett visst ämne. (Betyg och prövning, Kommentarer till Skolverkets allmänna råd 2022, s. 23)

**Situation B.** När läraren *inte kalibrerat* sina betygskrav utifrån nationella provresultat.

Lärare behöver vara observanta på avvikelser mellan provbetyg och betyg, särskilt systematiska avvikelser på grupp-nivå. Sådana systematiska avvikelser kan indikera att resultat från de nationella proven inte särskilt har beaktats eller att läraren ställer krav för olika betyg som är högre eller lägre än de nationella provens. Det är rimligt att lärarna på en skola inför betygssättningen träffas och kalibrerar sina betygskrav utifrån provbetygen. Det är viktigt med samsyn om vad som är rimliga orsaker till avvikelser mellan provbetyg och betyg inom skolenheter och därför behöver orsakerna diskuteras. En sådan kollegial diskussion kan handla om hur stora avvikelser som anses vara motiverade och vilka skäl till avvikelser som anses vara relevanta. Om lärarna kommer fram till att vissa avvikelser på grupp-nivå är motiverade, kan detta behöva diskuteras med rektorn. (Betyg och prövning, Kommentarer till Skolverkets allmänna råd 2022, s. 41)

När läraren följer upp hur den egna betygssättningen förhåller sig till provbetygen från nationella prov handlar det alltså om att ställa sig frågor om den egna tolkningen av betygskriteriernas nivåer ligger för högt eller för lågt i relation till de nationella provens. Ju större avvikelser på grupp-nivå mellan betyg och nationella provbetyg, desto större skäl att analysera om avvikelserna indikerar att lärarens egna betygskrav behöver sänkas eller höjas. En analys kan också behöva göras för att ta reda på varför läraren har bedömt att provresultatet inte har gett en lika relevant bild av nivån på elevernas kunskaper som det egna betygsunderlaget har gett. (Betyg och prövning, Kommentarer till Skolverkets allmänna råd 2022, s. 47)

**Situation C.** När läraren *inte funnit* några särskilda skäl att ifrågasätta en elevs resultat på ett nationellt prov.

Om läraren har särskilda skäl att starkt ifrågasätta relevansen i en elevs resultat på ett nationellt prov, ska läraren inte särskilt beakta detta resultat. Det kan till exempel vara fråga om felande teknik eller hjälpmedel som inte fungerat vid ett delprov. Det kan också handla om att eleven har varit med om allvarliga eller omvälvande händelser. Det kan även vara sådana omständigheter som eleven själv kan ha påverkat, till exempel att det har konstaterats att eleven har fuskat vid provet. (Betyg och prövning, Kommentarer till Skolverkets allmänna råd 2022, s. 41)

**FRÅGA 3:** Vilket uppdrag har rektor och huvudman för att säkra en likvärdig betygssättning?

**Rektorn** behöver säkerställa att det finns förutsättningar för att sammanställa betyg i samtliga ämnen och i förekommande fall nationella provbetyg som underlag för ändamålsenliga analyser av resultaten. [...] Rektorn bör se till att det finns förutsättningar att fördjupa analysen inom den egna skolenheten, för att kunna följa upp och analysera betygen inom och mellan ämnen och elevgrupper. (Betyg och prövning, Kommentarer till Skolverkets allmänna råd 2022, s. 48)

För att skapa förutsättningar för rättvisande och likvärdiga betyg är det viktigt att **huvudmannen** har rutiner för att analysera betyg och nationella provbetyg för alla skolenheter inom huvudmannens organisation, både utifrån betygsstatistik och utifrån kvalitativa underlag. Denna uppföljning är en del av huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. Betygs- och provbetygsstatistik på skolenhetsnivå ger huvudmannen förutsättningar att se hur betygen och de nationella provbetygen på de egna jämförbara skolenheterna förhåller sig till varandra och till riket som helhet. (Betyg och prövning, Kommentarer till Skolverkets allmänna råd 2022, s. 48)